

Liikennehankkeiden maankäyttövaikutusten jälkiarvointi (LIIMAVA) -tutkimushankkeen sidosryhmäwebinaari

Aika: keskiviikkona 16.11.2022 klo 12.00–14.00

Webinaarin synopsis

Tilaisuus on osa valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan (VN TEAS) [hanketta](#), jonka toteuttavat Ramboll Finland Oy, SYKE ja Wuutis Oy. Hankkeen päätavoitteena on määritellä analyttiset kehikot ja menetelmät sekä kehittää aineistoja liikennehankkeiden maankäyttövaikutusten jälkiarvointiin ja seurantaan sekä käsittelyyn hankearvioinnissa ja muussa liikenteen ja maankäytön suunnittelun vaikutusarvioinneissa. Tilaisuudessa esitellään ja kommentoidaan liikennehankkeiden maankäyttövaikutusten jälkiarvioinnista laaditun kirjallisuuskatsauksen sekä tapaustarkastelujen alustavia tuloksia. Kommenttipuheenvuorojen pitäjät ja keskusteluosuuden alustavat aihepiirit on mainittu alla.

12.00 Avaus

Mikko Jääskeläinen liikenne- ja viestintäministeriöstä kertoo hankkeen taustoista ja tarpeesta. *Maankäyttövaikutukset ovat osa liikennejärjestelmän muutosten laajempien taloudellisten vaikutusten arviointia (muiden vaikutusteemojen ollen kasautuminen ja työmarkkinavaikutukset). Liikennehankkeiden maankäyttövaikutusten arvioinnin tarpeesta ja mahdollisuuksista on tehty jo muutamia selvityksiä, joista tämä hanke ponnistaa eteenpäin.*

12.05 Hankkeen toteutuksen esittely

Paavo Moilanen Ramboll Finland Oy:stä esittelee hankkeen toteutuksen pääteemoja:

- Muodostetaan tutkimustietoon perustuva ymmärrys siitä, miten liikennehankkeiden maankäyttövaikutuksia tulisi tutkia empiirisesti.
- Määritetään mittarit, joilla on mielekkäintä kuvata liikennehankkeiden aiheuttamia saavutettavuuden ja maankäyttövaikutusten muutoksia.
- Selvitetään mitkä tutkimusmenetelmät ja -asetelmat sopivat parhaiten yksittäisen liikennehankkeen maankäyttövaikutusten tutkimiseen kaupunkiseuduilla ja toisaalta yhteysvälihankkeissa. Pohditaan, miltä aikajänteeltä ja alueelta vaikutukset tulisi huomioida.
- Määritetään tarvittavat valtakunnalliset ja kaupunkiseutuja koskevat tietolähteet, joita maankäyttövaikutusten tutkiminen edellyttää; Selvitetään niiden saatavuus, käytettävyys ja hyödynnettävyys sekä kerätään kokemuksia niiden käytöstä.

Tältä pohjalta tehdään tutkimuksen perusteella suosituksia suunnittelulle ja vaikutusten arvioinnin kehittämiseksi.

12.10 Yhteenveto liikennehankkeiden maankäyttövaikutusten jälkiarvioinnin kirjallisuudesta

Ville Helminen SYKEstä käy läpi koottua aineistoa pääsääntöisesti viimeaikaisista (2000->) kansainvälisistä tutkimusartikkeleista, joissa käsitellään maantie- tai raidehankkeiden vaikutuksia maankäyttöön tai maan/kiinteistöjen arvoon/hintoihin. Painopiste on ollut ns. koostartikkeleissa, joista muodostuu näkemyksiä mm- seuraavista näkökulmista:

- *Minkä tyyppisiä vaikutuksia maankäytössä yleensä on ollut?*
- *Minkä tyyppisiä liikennehankkeita on tutkittu?*
- *Mitä muita tekijöitä on huomioitu (olisi pitänyt huomioida)?*

12.25 Liikennehankkeiden maankäyttövaikutusten jälkiarvioinnin aineistot

Oleellinen osa tämän hankkeen jälkiarvioinnin (ja yleisemmin arvioinnin) onnistumista liittyy relevanttien tietoaineistojen saatavuuteen ja laatuun. Kari Oinonen SYKEstä kertoo mitä aineistoja SYKEssä on jo käytössä ja miten niitä voidaan mahdollisesti kehittää lisää vastaamaan maankäytön muutosten arviointitarpeisiin.

12.35 Jälkiarvioinnin analyysikehikko ja eri tyyppisten hankkeiden esittely

Tutkimuksemme on tässä vaiheessa päätyneet mm. kirjallisuuden perusteella seuraavanlaiseen hankkeiden typologiaan, jonka avulla pyrimme tunnistamaan erilaiset kontekstit, joissa maankäyttömuutoksia tapahtuu:

A) Liikennehankkeet, jotka tehdään ensisijaisesti liikenteellisen tarpeen takia ja joilla on myös merkittäviä maankäyttövaikutuksia:

- Hankkeella luodaan uusia hyvän saavutettavuuden maankäyttöpotentiaaleja olemassa olevan yhdyskuntarakenteen ulkopuolelle; mikä tyypillisesti laajentaa työssäkäyntialuetta: *Lahden ohikulkutie, kaupunkien sisääntulotiet, kehätiet*
- Yhdistävä kaupunkien välisten saavutettavuuksien parantaminen kuten silta, oikaisu: *Kaupunkien välisten maanteiden ja ratojen parantamishankkeet, Oikorata*

B) Liikennehankkeet, joissa maankäytön muutos on myös keskeinen lähtökohta ja tavoite:

- Vapautetaan liikennekäytössä olevaa maa-alaa kaupunkirakenteessa: *Vuosaaren satama, Tampereen Rantaväylä, Joensuun ratapiha, Bulevardisointi*
- Hankkeella luodaan uusia hyvän saavutettavuuden maankäyttöpotentiaaleja olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen: *Kehärata, Kuopion saaristokatu, Länsimetro, Tampereen ja Turun ratikkahankkeet*

C) Liikennehankkeet, jotka tehdään maankäytön muutoksen takia:

- Uusi liittymä, avataan uusi yhteys alueelle vanhaan infraan: *Moottoriteiden liittymät, kauppakeskittymät, teollisuusalueet*
- Isoon hankkeeseen liittyvä liikennehanke: *Kaivos-, rata-, tunneli- ja satamahankkeet ym. jotka tulevat "normaalin liikennepolitiikan ulkopuolelta"*

Typologian avulla olemme tunnistaneet erilaisia vaikutusmekanismeja ja niitä analysoivia indikaattoreita. Antti Rehunen SYKEstä esittelee eri hanketyyppien esimerkkejä.

12.50 **Tauko**

13.00 **Kommenttipuheenvuorot**

Aimo Huhdanmäki, asiantuntija, liikennejärjestelmä ja maankäyttö, Väylävirasto

Pia Hastio, yleiskaavapäällikkö Tampereen kaupunki

Leo Kosonen, väitöskirjatutkija, arkkitehti, Kuopio

13:30 **Keskustelu**

Keskeisiä tämän vaiheen kysymyksiä, joihin haemme näkemyksiä edellä mainitulta pohjalta seminaarin keskusteluosuudessa ovat:

- *Mihin tietoa liikennehankkeiden maankäyttövaikutuksista tarvitaan?*
- *Minkälaiset vaikutukset on oleellisia tunnistaa?*
- *Vastaako esitetty typologia omaa kokemusta hankkeen kontekstista maankäytön muutoksen kannalta?*
- *Ovatko kunkin päätyypin A, B, C luonnehdinnat kontekstista ja esimerkit ”oikein”?*
- *Mikä eri tyyppien relevanttius on suunnittelun ja päätöksenteon kannalta?*